

Xuan Bello

Escriptor

A 'Incerta història de la veritat' (Rata) l'autor asturià desgrana una autobiografia intel·lectual i anímica a base de retalls agrupats en tres parts –'La silueta de l'ànima', 'El laberint del temps' i 'La construcció de la ruïna'– que xiuxiuegen a l'orella del lector.

PERE VIRGILI

“Quan escrius t’has de mirar al mirall i no és fàcil”

◆◆◆◆◆ Valèria Gaillard

En aquest volum aplega articles publicats a la premsa i reescrits. Escric els meus esborranys als diaris. Comprovo si funcionen, i després es va formant un monstre. Començo a muntar l'arquitectura del llibre, retallant per aquí i ampliant per allà. És la feina més tortuosa. Quan escrius t'has de mirar al mirall, i no és fàcil ni plaent.

És una lluita, escriure?

La lectura m'aporta consol, però la meva escriptura no em produeix cap plaer, és una necessitat. Però, a hores d'ara, és el que sé fer.

Com condiciona el seu estil, aquesta escriptura fragmentària?

Un escriptor necessita lectors i aquest contacte diari amb el lector és essencial. És el que et fa escriptor.

Escriu pensant en el lector, doncs? Quan escric no penso precisament en el lector. L'ofici d'escriptor va de

furgar en el laberint de la memòria, de tornar en una vegada i una altra a les mateixes obsessions, i això no és fàcil. Però cal tenir en compte que algú ho llegirà i hi estarà d'acord o no.

Com definiria aquest gènere seu?

En la literatura es parla de narrativa, assaig, poesia, contes... però això té més a veure amb una necessitat dels professors d'ensenyar el món. Dit això, no m'interessa gens: hi ha coses que es diuen millor amb un poema i d'altres amb un relat. Començo assajos i de cop necessito els peus de la ficció. I al contrari, de vegades començo un conte i m'adono que necessito l'aire del poema o la reflexió més assagística. Jo d'això en dic literatura.

Es palpa que el llibre s'emmarca en un moment de maduresa. Sí?

No tinc altre remei que vagi venint la maduresa, perquè acabo de fer 54 anys. Efectivament, el temps passa.

“LA MEVA CONCEPCIÓ D'IBERISME PRESCINDEIX DE QUALEVOL NACIONALISME”

Unamuno deia que estava cansat d'homes que parlaven com llibres i demanava llibres que parlessin com homes. És una bona reflexió. En els meus llibres en prosa m'he preocupat de subratllar que el temps passa i que hi ha un home en aquelles pàgines que envelleix.

Què representa aquest envelliment? Arriba un punt que ens interessa més el laberint del passat que la complexitat del futur.

¿I evocar, com a L'urpa de la glaçada, els nostres morts?

La meua mort m'importa un rave. Espero que sigui com la de Juli Cèsar, per sorpresa. Però em preocupa molt la mort dels altres, dels que estimo i vaig estimar. En aquest relat, conte, evocació o estampa, parlo del meu pare. Em vaig assabentar dies abans de la seva mort que havia sobreviscut a un atemptat d'ETA i va decidir que jo no heretés ni la seva

por ni el seu rancor ni la seva anàlisi. Va ser un gest savi amb una projecció cap a la col·lectivitat.

I la mirada a la naturalesa?

Hi podríem posar molta metafísica, però la veritat és que soc un escriptor realista. Obro les finestres de casa meua i veig una pomera, un jardí, ocells cantant... Soc incapaç de parlar de coses que no veig. Ferrater ja ho deia: “Ja tenim prou complexitat en aquest món per inventar-nos-en un altre”. També inventes perquè la memòria és ficció.

Té un coneixement sorprenent de la literatura catalana. D'on ve?

És el producte d'una cosa que existia a Espanya als anys 70: l'EGB. Teníem una secció dedicada a les literatures catalana, gallega i basca, i em va suscitar un interès molt gran. Vaig llegir amb atenció autors com Espriu. El cultiu de les coses catalanes va ser continu i de vegades per portes laterals. Un dels països que s'assembla més a Astúries és Mallorca, pel caràcter de la gent i la seva manera de ser illa. A través de Mallorca vaig anar cultivant l'amor per les lletres en català.

Sempre s'ha definit com a iberista.

Els asturians tenim una sensibilitat atlàntica, però també tinc alguna cosa de Mediterrani, perquè he llegit Estellés i Fuster. La possibilitat de col·leccionar identitats a la península Ibèrica és intensa i fèrtil, i aquella definició de “nació de nacions” podria contentar gent d'una ideologia molt diferent de la meua.

Parla de federalisme?

Soc republicà federal. Ara assistim a un enfrontament de dos nacionalismes de signes diferents que tendeixen a enfrontar-se en comptes de dialogar. La meua concepció d'iberisme prescindeix de qualsevol nacionalisme. Crec que l'amor lícit que tenim per la nostra terra no ha d'inflamar-se de manera que sigui impossible parlar amb l'altre.

Què pensa del silenci dels intel·lectuals espanyols respecte al Procés?

M'avergonyeix que hi hagi gent en presó preventiva, però s'ha arribat a un punt en què hi ha molta gent fastiguejada que no entén gaire bé què passa a un costat i a l'altre, i considera que és un luxe que tapa altres coses molt més greus.

Vostè s'ha implicat per aconseguir la cooficialitat de l'asturià.

Tenim una majoria de parlamentaris favorable, però s'ha de fer una reforma de l'Estatut, i ja sabem que és difícil perquè inclou més canvis. Tinc l'esperança que una futura i necessària reforma de la Constitució espanyola obri la porta a la reforma dels estatuts que ens permeti sortir a tots d'aquest laberint.

Què suposarà per a l'asturià?

L'oralitat no està en perill, tenim una televisió, una escolarització no tan bona com la que voldríem, i l'oficialitat suposaria apuntalar la nostra llengua i projectar-la en el futur. És fonamental, perquè quan una llengua mor, moren els teus morts. I la desaparició d'una llengua significa la mort d'una memòria individual i col·lectiva. ◆◆